

ابتکار يك بانکدار سوئيسي به نام پالمستروخ در سال ۱۶۵۶ رسیده‌اي استاندارد و با مبلغ مشخص و از قبل آماده شده ارائه شد که از سوي صادر کنندگان تعهد می‌شد که در قبال این رسید، طلا و نقره اعطا می‌شد. این روند، آغاز ایجاد اسکناس قابل تبدیل به طلا و نقره را رقم زد.

بعدها تجار برای برطرف کردن مشکلات خود از چک‌ها استفاده کردند که به آن پول تحريري گفته می‌شود. پول تحريري يعني پولي که با امضاء فرد اعتبار می‌گیرد.

پول الكترونيكي

آنچه اکنون در مورد پول انتظار می‌رود رواج پول الكترونيكي است. امروزه کارت‌هاي اعتباري در بسياري از كشورهاي جهان مورد استفاده افراد حقيقي و حقوقي قرار گرفته و انتظار می‌رود این روند در همه كشورهاي توسعه یافته و در حال توسعه ادامه پیدا کند. کارت‌هاي اعتباري به عنوان راهي مطمئن برای حمل پول‌هاي کلان، با امنیت فراوان و بدون واهمه از سرقت در حال تسلط بر بازارهاي جهاني است.

وظايف پول

پول داراي وظايف سه گانه زیر است:

۱. نقش مبادله‌اي؛
۲. معيار سنجش ارزش؛
۳. داشتن قابلیت حفظ ارزش.
۴. پرداخت‌هاي آتي

وظايف پرداخت در مبادلات:

وقتي فرد كالايي را می‌فروشد، بابت آن پول دریافت می‌کند و به وسیله‌ي پول دریافتي می‌تواند كالاي مورد نیاز خود را بخرد. افراد در مبادلات خود پول را می‌پذیرند؛ زیرا می‌دانند که دیگران نیز هنگام فروش کالاها یا خدمات خود، آن را خواهند پذیرفت.

نقش اصلي پول در مبادلات، تسهیل مبادله است.

۲- وسیله‌ي سنجش ارزش: به وسیله‌ي پول می‌توان ارزش کالاها را مشخص کرد و پس ارزش نسبي آنها را با هم سنجید. این عمل پول، کار خرید و فروش کالاهاي مختلف را آسان می‌کند. هر يك از كشورها، داراي واحد ارزش

خاص خود هستند؛ مثلاً واحد ارزش در کشور آلمان مارك، انگلیس پوند و در ایران ریال است.

۳- وسیله‌ی پس‌انداز و حفظ ارزش: افراد نیازهای گوناگونی دارند که با پرداخت پول آن‌ها را رفع می‌کنند. بعضی نیازها هر روزه و بعضی در طول زمان پیش می‌آیند و فرد همواره باید مقداری پول را برای رفع نیازها نزد خود نگهداری کند. علاوه بر مخارج روزمره، برخی مخارج غیرقابل پیش‌بینی نیز وجود دارد که در موقعیت‌های خاص پیش می‌آید. افراد پول‌هایی را که نزد خود پس‌انداز کرده‌اند، به عنوان وسیله‌ی حفظ ارزش در زمان لازم مورد استفاده قرار می‌دهند.

۴- وسیله‌ی پرداخت‌ها آتی: در صورتی که پول بتواند حفظ ارزش کند، می‌تواند وسیله‌ی مناسبی برای پرداخت‌های آتی نیز باشند. این وظیفه‌ی پول در روزگار ما کاملاً محسوس است؛ زیرا اکثر معاملات تجاری در مقابل پرداخت‌های آتی صورت می‌گیرد. خریداری اقساطی و رد و بدل کردن حواله‌های بانکی از همین نوع‌اند. این نوع پرداخت اغلب مورد قبول مردم است.

پشتوانه پول

همچنانکه گفته شد در قدیم پشتوانه پول طلا و نقره بود؛ اما در زمان فعلی هیچ‌گونه پشتوانه طلا و نقره‌ای برای اسکناس وجود ندارد. امروزه پشتوانه اصلی اسکناس، قدرت تولید ناخالص ملی کشورهاست.

انواع پول

پول در حالت کلی انواع زیر را در برمی‌گیرد:

۱. پول معیار (Standard money): پول معیار، پول اصلی نظام پولی يك کشور است؛

۲. پول کالایی (Commodity money): در این پول، ارزش ماهوی (Intrinsic value) پول برابر ارزش اسمی آن است؛

۳. پول اعتباری (taken money): ارزش اسمی آن بیش از ارزش ماهوی آن است؛

۴. پول جزئی (Factional money) یا Subsidiary coinage که مبلغ آن جزئی از پول اعتباری بوده و واحد کامل آن نیست،

۵. پول عاملی (Represent active money) که به نوعی از پول کاغذی اطلاق می‌شود که پشتوانه آن صد در صد پول فلزی است؛

۶. پول امانی (Fiduciary money) یا پول متکی به اعتبار Credit money که پول کاغذی است ولی ناشر (بانک یا هر سازمان دیگری) قول پرداخت بابت آن را در پشت پول ثبت می‌کند؛

۷. پول بدون پشتوانه (fail money): به پولی اطلاق می‌شود که ارزش آن از طرف دولت معین می‌شود و این ارزش هیچ ارتباطی با ارزش ماهوی ندارد؛

۸. پول قانونی (legal tender): پولی است که دارای رواج قانونی است. پول ثبتی یا تحریری: پس از اینکه بانک‌ها فعالیت خود را گسترش دادند و شعب آن‌ها در نقاط مختلف در دسترس افراد قرار گرفت، خدمات مختلفی را در اختیار مشتری‌ها قرار دادند. از جمله اجزای این خدمات چک بود. در معاملاتی که با چک انجام می‌شود، در حقیقت پول نقد بین افراد رد و بدل نمی‌شود بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و موجودی حساب دیگری افزایش می‌دهد. بانک‌ها با وام دادن بخشی از پول‌هایی که متعلق به دیگران ولی نزد آنان است، پول جدید یا پول بانکی خلق می‌کنند. به بیان دیگر، اعتبار بخشی از پول‌های صاحبان سپرده‌ها پول جدیدی را در اقتصاد خلق می‌کنند به آن «پول تحریری» یا «ثبتی» گفته می‌شود.

بانک‌ها با ایجاد چک و سازمان دهی فعالیت‌های اقتصادی از طریق آن توانستند از میزان پول نقد در گردش بکاهند و سهم چک را در مبادلات افزایش دهند. استفاده از چک به میزان پیشرفت اقتصادی کشورها بستگی دارد. هر کشوری که از لحاظ اقتصادی پیشرفته‌تر باشد، سهم استفاده از چک در معاملاتی بیشتر است و برعکس امروزه در کشورهای پیشرفته، مردم در معاملات خود برای پرداخت از شیوه‌های دیگری استفاده می‌کنند. اغلب این شیوه‌ها از مقدار پول نقد در گردش می‌کاهند. در اغلب این شیوه‌ها، پرداخت از طریق کارت‌های اعتباری صورت می‌گیرد. در برخی از فروشگاه‌های ایران نیز برای پرداخت از کارت‌های اعتباری استفاده می‌شود.

فعالان صحنه اقتصادی، تولید کنندگان، توزیع کنندگان و مصرف کنندگان هستند. تولید کنندگان کالای تولیدی خود را در قبال پول می‌فروشند، توزیع کنندگان به ازای خدمتی که ارائه می‌دهند، پول دریافت می‌کنند و مصرف کنندگان با پرداخت پول، چیزی که به آن نیاز دارند می‌خرند. بدون حضور پول هر یک از مجموعه‌های ذکر شده با مشکل رو به رو می‌شود. پول با اجزای نقش حساس خود، زمینه‌ی

فعالیت‌های اقتصادی و گسترش آن را برای دست‌اندرکاران صحنه‌ی اقتصاد فراهم می‌آورد.

شاید این نکته به ذهن شما خطور کند که از طریق معاوضه نیز می‌توان داد و ستد را انجام داد و به این ترتیب به حضور پول در صحنه‌ی اقتصاد نیازی نیست اما همان طور که پیش از این گفتیم، مبادله‌ی پایاپای با مشکلاتی همراه بود که بشر برای رفع آن‌ها پول را به عنوان وسیله‌ی مبادله انتخاب کرد.

سوالات

- ۱- واقعیت پول چیست؟
- ۲- ابتدایی‌ترین کار در مبادله چیست؟
- ۳- تغییر و تحول پول را از سده هشتم تا به آخر مرحله‌ی آن بنویسید؟
- ۴- پشتوانه پول در گذشته چه بوده؟ امروزه چطور؟